

Din realitatea fantastică a teatrului contemporan

Ideea – recunosc, năstrușnică – de a spune cu voce tare (pardon, a îndrăzni să spun cu voce tare) cum ar trebui să arate un director de teatru între 1995 și 2000 sau 2010, mă rog, nu mi-ar fi venit niciodată dacă, într-o zi, directorul meu – nu spui cine, persoană neimportantă! – nu mi-ar fi cerut, pe un ton mios, să-mi fac singură **fișa postului**. „Bine – zic –, dar poate că ea există undeva, caut-o, nu se poate să nu ne fi ‘croit’ ministerul, în anii de grație, și câte o fișă de-asta. Imposibil”. În fine, după lungi căutări, fișa cu pricina **nu** a fost găsită.

De fapt, ce este o fișă de post?, mă veți întreba voi, cei nevinovați și nepătați de birocrație.

Păi fișa aceasta nu e alta decât o înșiruire de sarcini de tot felul. De serviciu, firește. La ce oră să vii la teatru, cu ce să te ocupi, unde și cu cine să vorbești și când să taci, ce și cum să scrii, când și ce să citești sau când să alergi voios spre tipografia de la marginea orașului. Plăcută cestiune, nimic de zis.

Am refuzat, râzând, să-mi scriu singură cine știe ce condamnare. Mai ales că, după plecarea mea (că odată și odată tot voi pleca, nu?), nu se știe cine mă va înjura pentru propunerile emise. Și chiar mi s-ar părea incorect să înșir cam ce fac eu, dacă fac prea puțin sau dacă fac și lucruri care, eventual, ar putea cădea în seama altora. Nu-i așa că aș comite o mare nedreptate și m-ar înjura viitorii colegi până la a nu știu câta generație? M-ar și blestema, mai știi, și ce s-ar alege de bătrânețile mele, pe care le visez liniștite și pline de voie-bună?

L-am privit posacă și am răspuns că, orice mi s-ar întâmpla, nu va obține de la mine o asemenea hârtie. Și n-am scris-o. Eram, ce-i drept, înciudată că nu citise (nici măcar nu citise!) un articol – lung, de altfel – publicat de mine într-un Supliment foarte gustat și în care vorbeam chiar despre bucuriile și neajunsurile acestui slujbaș teatral, declarat adesea „stat în stat”, urât și uneori stimat, iubit mai rar, dar indispensabil. Dacă ar fi citit, ar fi aflat multe și ar fi putut încropi o fișă de toată frumusețea. Pentru că, acolo, nu vorbeam. Doamne ferește, numai despre mine, dându-mă exemplu, ci era altceva...

Așadar, după categoricul refuz, m-am trezit într-o bună zi că-mi citește, cu glas dragăstos și protector, o **fișă** gândită de el însuși, într-o

noapte de insomnie. E limpede că nu rațiuni serioase l-au împins spre masa de scris, ci o rea și neagră lipsă de somn. Și, prudent, a pus ca titlu „Sarcinile de serviciu ale referentului literar”. Doar. Era, adică, o probă. Ei bine, erau atât de comice, de hazlii formulările, încât n-am putut decât să observ că „e excelentă”. Zic: „Poți s-o publici. O încropeală necăjită de sarcini pentru un om care ar trebui să fie mâna ta dreaptă, mai ales când, neavând experiență, ai două mâini stângi. Și pentru cine? Pentru o persoană abstractă, de vreme ce un concret referent nu e de găsit cu zilele, pentru că e student și are de învățat, pentru că nu se poate trezi singur nici la 10, nici la 11, pentru că, locuiește în condiții ca vai de lume în teatru și nu-l trage inima spre nimic. Și poate nici n-are de gând să rămână în teatru! E treaba lui”.

Atunci, iată, mi-a venit ideea să-i gândesc și eu un Portret-robot, să-i alcătuiesc o fișă de lucru pe care, cel puțin în parte, dacă ar „înfăptui-o” punct cu punct, ar putea conduce, bănuiesc, mai bine. Că ce se vede...

Dar ce spun eu nu e suficient și nici concludent. Fișa de post a directorului ar trebui creată de fiecare om din teatru în parte. Imaginați-vă un director cu umor, cerând celor 110 oameni din subordine să-i scrie pe o bucatică de hârtie ce cred ei că trebuie să facă directorul, care i-ar fi, adică, sarcinile de serviciu. Și, apoi, cu grijă, analizând hârtiile, selectând din ele ce ar crede de cuviință. Fișa lui ar fi **suma** dorințelor și nevoilor supușilor, subalternilor, colaboratorilor săi. Ar putea încerca și cu publicul...

Iată ce i-aș scrie eu pe hârtie unui director (să mă ierte directorii adevărați, cu vocație autentică pentru conducere) născut peste noapte, care a primit, din orgoliu, să conducă (orice, oricum și pe oricine, importantă e conducerea!) un **teatru**:

1) să-și facă obligatoriu testul aptitudinilor și să dea publicității rezultatul;

2) să comunice un **Program** amănunțit și modalitățile prin care îl va și înfăptui;

3) să fie VIU, tot timpul, nu doar primele 24 de ore după numire. În sensul că, din mers, să îndrepte neajunsuri, să ia rapid măsurile ce se impun, să nu tergiverseze, să nu oscileze, să nu partinească, să nu creeze precedente (rele);

4) să nu fie ranchiunos și să nu plătească polițe colegilor care-i spun cu franchețe ce cred despre ce se întâmplă – și nu e bine – în teatru;

5) să nu-și calce cuvântul, să nu mintă;

6) să nu ceară altora ceea ce nu are sau nu poate el însuși;

7) să fie exemplu de moralitate și caracter;

8) să urmărească atent, continuu și cu dragoste repetițiile și spectacolele, publicul și reacțiile lui;

9) ca și plângerile actorilor și ale tuturor nemulțumiților din teatru, indiferent de ce loc ocupă în schemă;

10) să socotească teatru o mare familie, cu care să se poarte frumos, dar cu exigență, prietenos, dar nu îngăduitor. Să nu accepte să fie lingușit;

11) să iubească mai puțin scaunul și puterea primită în dar peste noapte și mai mult ideea că poate aduce înlesniri breslei lui, că poate înfăptui lucruri visate în anii când nu era director;

12) să fie un bun gospodar – manager, nu –, să nu se zgârcească, dar nici să nu risipească banii, ci să-i drămuiască socotit, în folosul teatrului și al culturii;

13) să fie mărinimos, când se cuvine, cu toți, gesturile mari fiind înălțătoare și de neuit;

14) să nu uite nici o clipă **orașul** și tot ce ține de dorința și interesul spectatorilor – evenimentele artistice, sărbătorile, mari turnee și vedete –, fără a considera asta ceva care „nu-i cade în sarcină”;

Scenă din Dona Juana de Anca Visdei la Teatrul de Stat din Oradea (regia: Emil Gaju)

TEATRUL ȘI ECONOMIA DE PIAȚĂ

În slujba Thaliei

– despre Agenția Teatrală ARTMEDIA,
cu Lucia Nicoară și Doina Popa –

15) să citească mult – și mai ales piese de teatru, nu să aștepte să i le povestească secretarul literar;

16) dacă e actor, să nu cadă în păcatul de a voi să joace numai el și să nu-și uite colegii-actori (toți vor să fie Hamlet, nu?);

17) să-i prețuiască pe regizori, dar să le urmărească munca atent, să le fie alături cu un sfat, cu o vorbă, cu o observație, nu cu un verdict directorial;

18) să-i asculte și pe regizori, și pe scenografi, pentru a înțelege spectacolul ce i se propune și pe care, ca patron, îl subvenționează;

19) să-i pese de actori – cine sunt ei, ce citesc, cum se comportă, ce condiție fizică au, cât sunt de punctuali și de disciplinați, cum se îmbracă și cum gândesc etc. (cu ei va înfăptui programul propus și, altfel, nu-i va fi ușor s-o facă);

20) să-l intereseze în egală măsură publicul: cui i se vinde creația teatrului pe care-l conduce și cum este primită?

21) să cunoască exact valoarea trupei și să pretindă recunoașterea ei în lumea mare a teatrului (drept care să invite cu orice preț cronicari să vadă și să judece producțiile în fața întregului colectiv);

22) să nu se risipească în alte ocupații, trădând teatrul (el te solicită în întregime și nu permite a fi trîșat);

23) Teatrul pretinde cinstă, devotament și iubire. Dacă nu le ai, sau ești incapabil să le dăruiești, lasă degrabă postul de director – cine știe, poate în cabina regizorului sau la lumini să fie un om mai potrivit!

În rest, pe cine interesează la ce oră vine și pleacă directorul unui teatru bun?

ELISABETA POP

P.S. 1: Când auzi un director neinteresat, care nu vrea de fapt nimic pentru teatrul lui, nu vine cu nici o idee, încasând, doar, fără rușine indemnizația (și ea o rușine, ce-i drept!), nu are nici un proiect, nici un gând de schimbare, că-ți vorbește cum ar trebui să fie ba un colectiv, ba un actor, ba un secretar literar ideal, îți zici în gând: bine-ar fi să fie toți așa, ideali, dar oare lor, idealilor, nu le-ar trebui și un alt director? Dar pe cine interesează cine și cum conduce azi teatrele? Să fim serioși! Chiar și ce scriu eu aici, acum, nu e decât un reflex al observației, al amărăciunii că totul e atât de cenușiu și de mediocru!

P.S. 2: Ce bine că totul a fost doar un vis urât. Ce vis, ce coșmar! Altfel, cu totul altfel e în viața de zi cu zi. Mult mai rău, vreau să zic.

Artmedia, cea mai importantă agenție teatrală din România, înființată la 3 septembrie 1992 la Timișoara, a devenit, după trei „stagiuni”, ea însăși – pe lângă Teatrul Național, Teatrul Maghiar, Teatrul German, Opera Română, Filarmonica „Banatul”, Centrul Cultural Francez – o instituție. Cunoscutele afișe galbene ce apar lunar pe străzile Timișoarei, anunțând spectacolele propuse de Artmedia, reprezintă pentru public o garanție a calității. Agenția este opera a două personalități consacrate ale vieții teatrale din Banat: Lucia Nicoară, care a condus timp de peste un deceniu Naționalul

Lucia Nicoară și Doina Popa

timșorean, și Doina Popa, secretar literar aproape 30 de ani la același teatru.

Inițiativa, nu lipsită de riscuri financiare, s-a consolidat; pe noi ne interesează secretul eficacității ei.

– Artmedia este numele agenției dumneavoastră, mai precis al fundației dumneavoastră. De ce Artmedia?

D. P.: Ne-am gândit că, pe lângă instituțiile artistice din Timișoara, trebuie să existe aici și

o agenție teatrală care să aducă tot ce este valoros în țară, din punct de vedere regizoral și actoricesc, spectacole premiate la diverse festivaluri. Denumirea de Artmedia ne-a fost sugerată de domnul Radu Beligan, care spunea că în Franța există o agenție excelentă cu acest nume. Ne-a plăcut, pentru că ea exprimă limpede raportul dintre actul artistic și publicul căruia acesta i se adresează.

– Agenția dumneavoastră funcționează foarte profesional. Cum ați câpătat simțul managerial, aptitudinile de impresar?

D. P.: În teatru, funcția mea de secretar literar implica două direcții: una, legată de repertoriu și spectacol, și alta, legată de relația cu publicul. În cei 30 de ani de activitate teatrală am avut timp suficient pentru specializare.

– Prezențați piese de toate genurile, pentru toate gusturile, dar mereu de calitate. Cum alegeți spectacolele?

D. P.: Toată viața mi-am dorit să fac un repertoriu așa cum visam eu. Dar la un teatru, pe vremuri, trebuia să te supui unor criterii riguroase: trebuia să faci două spectacole cu dramaturgie română contemporană, un spectacol cu o piesă din țările socialiste, un spectacol (dacă aveai noroc și valută) din țările vestice, să alegi cel puțin două comedii care să aducă bani și un spectacol pentru copii. Pe urmă, erau doi-trei regizori care impuneau și ei anumite titluri. Era necesar un adevărat slalom printre toate acestea. În prezent, noi am ajuns la performanța de a face un repertoriu... ideal.

L. N.: Cum facem selecția? Mergem la București sau în alte centre teatrale ale țării, vedem spectacole, stăm de vorbă cu oameni de teatru importanți, citim ziarele, revistele de cultură, literatura de specialitate. Fundația Artmedia are, prin statut, și un colectiv de colaboratori. Ne bucurăm că ei sunt Dina Cocea, Valentin Silvestru, Valeria Seciu, Radu Beligan, Ion Toboșaru, din București, iar din Timișoara, Cornel Ungureanu, Ildico Achimescu, Dorina Mărgineanu, Tiberiu Sevic, profesori, Ioan Ieremia, Ildiko Zamfirescu, Demetér András, directorii teatrelor timșorene, Ion Iancu, directorul Operei Române. Ne oprim la câte un gând, de exemplu de a-i aduce pe cei mai buni regizori. Și au fost la noi Andrei Șerban, Liviu Ciulei, Cătălina Buzoianu, Silviu Purcărete, Cristian Hadji-Culea. Timșorenii i-au putut vedea, prin intermediul agenției noastre, pe aproape toți marii actori ai țării: Radu Beligan, Leopoldina Bălănuță, George Constantin, Victor Rebengiuc, Mircea Albulescu, Dem Rădulescu, Ion Lucian, Valeria Seciu, Ovidiu Iuliu Moldovan, Maia Morgenstern, Horațiu Mălăele și pe câți alții, în spectacole ca **Visul unei nopți de vară** de Shakespeare în regia lui Ciulei (Teatrul „Bulandra”), **Cântăreața cheală** de Eugen Ionescu în regia lui Tompa Gábor (Teatrul Maghiar din Cluj), **Medeea** din **Trilogia antică** a lui Andrei Șerban (Teatrul Național din București), **Pescărușul** de

